

УДК 616.31-083(07):371

*Н. І. Смоляр, д. мед. н., У. О. Стадник,
О. В. Єзерська*

Львівський національний медичний університет

**ПРОВЕДЕННЯ «УРОКІВ ЗДОРОВ'Я»
СЕРЕД ДІТЕЙ РІЗНОГО ВІКУ ЯК МЕТОД
ВПРОВАДЖЕННЯ
САНІТАРНО-ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ**

Н. И. Смоляр, У. А. Стадник, О. В. Езерска

Львовский национальный медицинский университет

**ПРОВЕДЕНИЕ «УРОКОВ ЗДОРОВЬЯ»
СРЕДИ ДЕТЕЙ РАЗНОГО ВОЗРАСТА КАК
МЕТОД ВНЕДРЕНИЯ САНИТАРНО-
ПРОСВЕТИТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ**

N. I. Smoliar, U. A. Stadnik, O. V. Ezerska

Lviv National Medical University

**THE “HEALTH-LESSONS” FOR
THE CHILDREN OF DIFFERENT
AGE AS THE METHOD
OF THE INTRODUCTION OF SANITARY-
INSTRUCTIVE ACTIVITY**

Організація санітарно-освітньої роботи у різних колективах є досить складним процесом. Мета може бути досягнута лише за умови знань психології аудиторії, її особливостей, застосування необхідних форм та методів роботи відповідно до конкретних колективів. При роботі з дітьми є певні особливості проведення санітарно-просвітньої роботи, пов'язані з віковими групами, соціальним статусом дітей, рівнем їх психологічних реакцій [11].

Оптимальним вирішенням проблеми гігієнічного навчання дітей є проведення уроків здоров'я серед організованих груп дитячого населення (дитячі дошкільні заклади, школи) та видання науково-популярної літератури, адаптованої для різної вікової аудиторії [2].

Згідно з рекомендаціями ВООЗ стоматологічні профілактичні заходи складаються з трьох основних етапів єдиного профілактичного процесу: первинної, вторинної та третинної профілактики. Відповідно до такого поділу одною з основних ланок первинної профілактики є гігієнічне навчання і виховання населення. До гігієнічно-виховних заходів профілактики належать гігієнічне виховання населення, поширення знань про здоровий спосіб життя, прищеплення

навичок з догляду за органами ротової порожнини і утримування їх здоровими [3]. Основним методом гігієнічного навчання і виховання є санітарно-просвітня робота. Її принципи, сформульовані експертами ВООЗ, полягають в тому, що усі профілактичні процедури повинні містити елементи навчання; необхідний інтегрований підхід до кожної вікової групи осіб; матеріал повинен бути цікавим і містити доступну інформацію [4,5,9].

Враховуючи актуальність даного питання на кафедрі стоматології дитячого віку Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького за ініціативи Заслуженого діяча науки і техніки України, доктора медичних наук, професора Смоляр Ніни Іванівни розпрацьована програма «Дітям Львівщини – стоматологічне здоров'я» (2007р.). Керівником програми є асистент кафедри стоматології дитячого віку Єзерська О.В., відповідальні: за розділ профілактики стоматологічних захворювань – доцент Стадник У.О., за розділ профілактики ЗЩА – доцент Чухрай Н.Л. Для втілення «Програми...» працює ціла команда, до складу якої входять студенти стоматологічного факультету (Гриньків Ю., Сов'як О., Мельник С., Коцай Х. та інші), лікарі-інтерни (Низ Р., Томиш О.).

Основою програми є гігієнічне навчання та виховання дітей різного віку та їх батьків методами та засобам догляду за порожниною рота, використання засобів профілактики захворювань зубів та тканин пародонту, а також ролі харчування дітей в забезпеченні стоматологічного здоров'я. Особлива увага в програмі приділяється дітям з різним соціальним статусом, а саме – соціально незахищені, діти-сироти, позбавлені батьківської опіки, діти з неблагополучних та малозабезпечених сімей, багатодітні сім'ї тощо.

Враховуючи той факт, що більшу частину інформації (близько 60%) діти засвоюють візуально, для проведення «Уроків здоров'я» нами розпрацьовані та підготовлені стенди, плакати, мультимедійні презентації, а також фантоми для практичних занять, а сам урок – поділений на декілька частин. Для дітей дошкільного віку в «Уроки здоров'я» цікаво включити ігрові елементи і ні в якому разі не надавати бесіди повчальних чи переконуючих інтонацій. Слід зазначити також, що на один вид діяльності дітям цього віку достатньо 10-15 хв., оскільки одноманітність заняття втомлює [10].

У 2009 році «Уроки здоров'я» проводились для дітей СШ №28 (90 дітей 6-7 років), СШ №53 (120 дітей 6-7 років), школи ЛНВ КСШ «Дзвіночок»

(60 дітей 7-8 років) та ін. Під час проведення занять батькам було запропоновано анкетування, оскільки це також є однією з форм оцінки ефективності та доцільності проведення таких навчань серед дітей. За підтримки профкому ЛНМУ імені Данила Галицького (голова профкому – доцент Корнієнко Г.І.) під час свята Св. Миколая були також проведені «Уроки здоров'я» у школі-інтернаті №2 м. Львова (65 дітей молодших класів).

Моніторинг проведеної роботи здійснюється нами за допомогою анкетування дітей, їх батьків, вихователів та вчителів. При аналізі виконаної роботи потрібно відзначити, що проведення «Уроків здоров'я» в організованих дитячих колективах є ефективним методом первинної профілактики стоматологічних захворювань.

З огляду на це навчати профілактиці стоматологічних захворювань потрібно не тільки батьків та дітей, але й фахівців, а особливо, майбутніх стоматологів, оскільки дана ланка стоматології повинна займати важливе місце в практичній роботі і націлювати спеціаліста на гігієнічне навчання та виховання кожного дорослого і, особливо, маленького пацієнта з метою попередження розвитку стоматологічних захворювань, що призведе до покращення стоматологічного, а, зрештою, й загального здоров'я організму. Саме з цією метою в межах навчальної програми з профілактики стоматологічних захворювань для студентів III курсу стоматологічного факультету ЛНМУ імені Данила Галицького передбачено написання бесід для дітей різного віку та їх батьків, вихователів, вчителів, лікарів-стоматологів та ін. в розкладі самостійної роботи, у якій студенти висвітлюють основні питання гігієнічного навчання та виховання батьків та дітей, включаючи основи раціонального харчування, шкідливі звички, доцільне використання засобів та предметів по догляду за порожниною рота, роль кальцію та фтору в профілактиці стоматологічних захворювань і т.д. Така самостійна робота викладається у форму бесіди з обов'язковим художнім оформленням у вигляді малюнків, стендів та діаграм. Усі бесіди, написані студентами, розглядаються викладачами кафедри і з них відбираються найкращі. Це проводиться з двох причин: заохочення студента до вивчення предмету профілактики стоматологічних захворювань та для поглиблення студентом усвідомлення про важливість даної ланки стоматології. Усі найкращі роботи презентуються на конкурсі «Профілактика стоматологічних захворювань у дітей», який вже більше п'яти років проходить у нашому університеті. Такий підхід дозволяє залучати студентів до вивчення предмету у динаміці, з видимим результатом роботи, що, безперечно, підвищує їх цікавість до предмету.

Конкурс започатковано на кафедрі стоматології дитячого віку у 2004 році. Співorganizатором конкурсу є ЛНМУ імені Данила Галицького. Кожного року конкурс «Профілактика стоматологічних захворювань» проводиться за підтримки компанії ORAL-B та blend-a-med (менеджер по західному регіону Наталя Дубина) та Асоціації стоматологів України (голова Львівського осередку – доктор медичних наук, професор Валентин Макєєв). Серед меценатів – видавництво «Гал Дент» (директор – Тарас Кацюба, завідувач редакції – Олександра Яремко), «Клініка естетичної стоматології МД» (генеральний директор – доцент Мирослава Дрогомирецька, м. Київ), ПП «NDT» (генеральний директор – Юрій Гринечко), компанія «INSPE» (генеральний директор – Олег Мацех), компанія Гласко Сміт Клайн (GSK) (регіональні менеджери – Марина Білозерова (м.Київ) та Тетяна Горбанюк (м.Львів), а також стоматологічні центри – «Перфект-Дент» (головний лікар та генеральний директор – доцент Мирослава Дрогомирецька, виконавчий директор – Олена Дегтярьова), «Клініка Заблоцького» (головний лікар та генеральний директор – професор Ярослав Заблоцький, виконавчий директор – Зеновія Заблоцька), «Центр стоматологічної імплантації та протезування «ММ» (головний лікар та генеральний директор – доцент Мирон Угрин, виконавчий директор – Ірина Костишева), навчальний центр «MAXIMUS» (керівник – Мар'яна Яворська) та Клуб молодих стоматологів (президент – Фаді Хаск).

Для написання бесід студенти опрацьовують теми з профілактики дитячої терапевтичної стоматології, а цього року вперше було виділено окремий розділ з профілактики зубощелепних аномалій (ЗЩА), оскільки на сьогоднішній день ЗЩА є досить розповсюдженою стоматологічною патологією у дітей. В Україні частота ЗЩА у дітей сягає 69,6%, у Львові становить 60,57-64% [1, 6, 7, 8].

Журі конкурсу було відібрано 46 робіт, з них 28 потрапило у фінал.

Отож, найкращими у розділі профілактики дитячої терапевтичної стоматології були бесіди 11 студентів. Диплом III ступеня отримали Сольвар З., Телішевська О., Вовкун Р., Запісоцька Л., диплом II ступеня – Петрина Х., Возна Х., Волошин Х., Раско М., Коропецька Ж., диплом I ступеня – Убога М., Литвинюк Б.

З розділу профілактики ЗЩА дипломом III ступеня нагороджено Смуток І., дипломом II ступеня – Бариліак Д., Левчук Х., Стефанків Н., дипломом I ступеня – Семен Н., Чопик І.

Вперше до участі в конкурсі були залучені роботи студентів англomовної форми навчання. Диплом III ступеня – Каупшак Кінга, диплом II

ступеня – Малгожата Верем'юк, диплом I ступеня – Ольга Оверко.

У конкурсі для підтримки розділу з профілактики ЗЩА вперше прийняла участь головний ортодонт України Мирослава Дрогомирецька (завідувач кафедри ортодонції Інституту стоматології НМАПО імені П.Л.Шупика), за оцінкою якої кращою була визнана робота студентки Казнох М.

Отже, гігієнічне навчання та виховання є однією з основних та необхідних ланок первинної профілактики стоматологічних захворювань у дітей. Оптимальним вирішенням проблеми, на нашу думку, є проведення «Уроків здоров'я» серед організованих груп дитячого населення та видання науково-популярної літератури, адаптованої для різної вікової аудиторії.

Таким чином, враховуючи актуальність та значимість даного питання для того щоб забезпечити всебічне навчання дітей, ми спільними зусиллями, разом з лікарями-педіатрами, батьками, вихователями, вчителями будемо далі працювати над вдосконаленням проведення «Уроків здоров'я», використовуючи всі доступні методи та засоби гігієнічного навчання та виховання – для реалізації програми «Дітям Львівщини – стоматологічне здоров'я», як однієї із форм санітарно-освітньої роботи.

P.S. Добрі традиції, безперечно, потрібно продовжувати. То ж будемо сподіватись, що традиція конкурсу «Профілактика стоматологічних захворювань у дітей» знайде своїх прихильників серед студентів інших вузів України та за кордоном.

Список літератури

1. **Безвушко Е. В., Чухрай Н. Л.** Розповсюдженість зубощелепних аномалій у дітей м. Львова // Стоматологічні новини. – 2006-2007. – Вип.6-7. – С. 53-54.
2. **Гинали Н. В., Кузьминская О. Ю., Дружинина С.Н.** и соавт.. Методическое пособие с иллюстрациями для проведения уроков здоровья // Стоматология для всех. - №1, 2004. – С. 42-45.
3. **Мамедова Л. А., Ковалевская Е. О.** Некоторые аспекты профилактики кариеса зубов // Стоматология для всех. - №1, 2004. – С. 25-28.
4. **Мельниченко Э. М.** Профилактика стоматологических заболеваний. – Минск, 1990. – 158 с.
5. **Пахомов Г. Н.** Первичная профилактика в стоматологии. – М., 1982. – 238 с.
6. **Савичук Н. О.** Шляхи підвищення рівня стоматологічного здоров'я дитячого населення України // Матеріали III (X) з'їзду Асоціації стоматологів України. – Полтава, 2008. – С. 106-107.
7. **Смоляр Н. І., Безвушко Е. В., Чухрай Н. Л.** Стоматологічне здоров'я дітей. Проблеми і перспективи // Матер. 3-го Конгресу стоматологів Європи. – м. Київ, 2009. – С. 34-35.

8. **Смоляр Н. І., Безвушко Е. В., Чухрай Н. Л., Дубецька І.С.** Стоматологічна захворюваність дітей Львівщини. Інформаційні матеріали. – Львів, 2009. – 30 с.

9. **Смоляр Н.І., Масний З.П., Поліканова Л.Г.** Профілактика стоматологічних захворювань у дітей. – Львів, 1995. – 152 с.

10. **Смоляр Н.І., Стадник У.О., Єзерська О.В.** "Уроки здоров'я" як необхідний крок реалізації первинної профілактики стоматологічних захворювань у дітей // Тези ювілейної міжн. наук.-практ. конф. "Стоматологія – вчора, сьогодні і завтра, перспективні напрямки ровитку". – Івано-Франківськ, 2009. – С. 89.

11. **Стоматологічна профілактика у дітей:** Навч. посібник / Л.О. Хоменко, В.І. Шматко, О.І. Остапко та ін. – К., 1993. – 192 с.

Надійшла 12.02.10.

УДК 616.31 + 616.716.8] – 007.1 – 022 -053.2(477.62)

**О. И. Губанова, к. мед. н.,
И. В. Чижевский, д. мед. н., В. М. Якубенко,
Е. А. Кобцева, Е. В. Якубенко**

Донецкий национальный медицинский университет

МОНИТОРИНГ ЭПИДЕМИОЛОГИИ ЗУБОЧЕЛЮСТНЫХ АНОМАЛИЙ У ДЕТЕЙ ДОНЕЦКОГО ПРОМЫШЛЕННОГО РЕГИОНА

Проведено моніторингове дослідження епідеміології зубочелюстних аномалій у дітей Донецького промислового регіону і порівняльний аналіз за останні 20 років. Обстежено 688 дітей і підлітків (349 дівочек і 339 мальчиків) 7, 12 і 15 років семи міст Донецької області. Виявлена висока розпространеність ЗЧА во всіх вікових групах і значительний приріст захворюваності в останні 20 років. В деяких містах найбільш високі показники виявлені в групі 15-річних, що свідчить про відсутність процесів саморегуляції. Це диктує необхідність посилення природоохоронних заходів в Донецькому промисловому регіоні, а також потребує розробки нових територіально-орієнтованих програм профілактики після ґлибокого аналізу ситуації з урахуванням всього різноманіття факторів.

Ключевые слова: дети, зубочелюстные аномалии, эпидемиология, мониторинг.

© Губанова О. И., Чижевский И. В., Якубенко В. М., Кобцева Е. А., Якубенко Е. В., 2010